

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М. І. ПИРОГОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор закладу вищої освіти
Вінницький національний медичний
університет ім. М. І. Пирогова

Вікторія ПЕТРУШЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ

**про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Вінницькому
національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова
зі спеціальності «Менеджмент»**

Положення розглянуто та затверджено
на засіданні Вченої ради Вінницького
національного медичного університету
ім. М. І. Пирогова

Протокол № 4 від 27 грудня 2024 р.

Вінниця 2024

ЗМІСТ

1	Загальні положення	2
2	Види і зміст практики.....	3
3	Бази практики.....	4
4	Організація і керівництво практикою.....	5
5	Організація і проведення педагогічної (викладацької) практики аспірантів	6
6	Обов'язки учасників з організації і проведення практики	7
7	Підведення підсумків практики	9
8	Прикінцеві положення	10

1 Загальні положення

1.1 Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова зі спеціальності «Менеджмент» (далі – Положення) розроблене відповідно до Законів України «Про вищу освіту» (зі змінами), «Про освіту», «Про відпустки», Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 08.04.1993 р. (зі змінами), Рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» (2013 р.), Положенням про проведення практики студентів Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, Положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова та інших чинних нормативних документів. Це Положення регулює загальні питання з планування, змісту, організації, проведення і підведення підсумків усіх видів практичної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Менеджмент» ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

1.2 Практична підготовка здобувачів та аспірантів спеціальності «Менеджмент» ВНМУ ім. М.І. Пирогова усіх форм навчання (далі – здобувачі вищої освіти) є невід’ємною складовою освітньо-професійної / освітньо-наукової програми підготовки фахівців (далі – освітня програма) і спрямована на закріплення теоретичних знань, набуття й удосконалення загальних та фахових компетентностей і практичних навичок відповідно до вимог стандарту вищої освіти з певної спеціальності для різних рівнів вищої освіти та форм навчання (денна, заочна, дистанційна), а також збору фактичного матеріалу для виконання курсових і кваліфікаційних робіт. Основним нормативним та організаційно-методичним документом, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця відповідно до освітньої програми спеціальності, визначає назви практик, мету, завдання та критерії оцінювання результатів, регламентує послідовність, тривалість і терміни проведення різних видів практик відповідно до навчального плану є **наскрізна програма** практичної підготовки.

1.3 Практична підготовка – обов’язковий компонент освітньо-професійних програм, спрямований на набуття здобувачем вищої освіти фахових та загальних компетентностей, який передбачає:

- формування у здобувачів освіти професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах;
- здобуття компетентностей до систематичного поновлення своїх знань та творчо їх застосовувати в практичній діяльності;
- формування соціальних навичок;
- підвищення здатності до працевлаштування;
- отримання здобувачем освіти досвіду роботи, необхідного для присвоєння професійної кваліфікації.

Головне завдання практики – закріплення знань, одержаних у процесі навчання, засвоєння і вдосконалення практичних навичок в умовах майбутньої діяльності на базах районних, міських, обласних лікувально-профілактичних, хіміко-фармацевтичних закладів, аптек тощо.

1.4 Перелік видів практик конкретної освітньої програми, форми, тривалість, терміни проведення наведено в освітній програмі та навчальних планах. Зміст програми практики повинен відповідати законодавству України, освітній програмі, типовій програмі практики здобувачів вищої освіти, враховувати специфіку спеціальності. Зміст і послідовність практики визначаються типовими і наскрізними програмами, які розробляються і затверджуються Міністерством охорони здоров'я України та ВНМУ ім. М.І. Пирогова. На підставі типових і наскрізних програм розроблено робочі програми з практики і додаткові методичні документи, спрямовані на поліпшення якості проведення практики здобувачів освіти та затверджуються керівником.

2 Види і зміст практики

2.1 Залежно від конкретної спеціальності (освітньої програми) основними видами практики можуть бути:

- **навчальна;**
- **виробнича** – для освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів та магістрів; науково-виробнича, науково-дослідницька – для магістрів, які навчаються за освітньо-науковою програмою; педагогічна (викладацька) – для докторів філософії та ін.

2.2 **Метою навчальної** практики є ознайомлення здобувачів вищої освіти незалежно від форми навчання зі специфікою майбутньої спеціальності, отримання первинних професійних умінь і навичок із загально-професійних та фахових дисциплін, оволодіння робітничою професією за певною спеціальністю, якщо це передбачене освітньою програмою.

2.3 **Метою виробничої** практики є розвиток у здобувачів навичок інформаційно-аналітичної, діагностичної, дослідницької та інноваційної діяльності для вирішення прикладних проблем управління підприємством/організацією, адаптації теоретичних положень і методик до практики закладів, закріплення умінь проведення економічних досліджень, формування їх інформаційного та правового забезпечення, а також удосконалення системи управління закладами в сучасних умовах.

2.4 **Переддипломна** практика здобувачів вищої освіти є одним із видів виробничої практики на завершальному етапі навчання і проводиться на випускному курсі для узагальнення і вдосконалення набутих загальних і фахових компетентностей та здобутих програмних результатів навчання в процесі реалізації освітньої програми; виконання (дублювання) функцій певної категорії працівників згідно із програмою практики; оволодіння професійним досвідом та перевірки готовності здобувача освіти до самостійної трудової діяльності; збір фактичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи.

2.5 **Науково-виробнича** (науково-дослідницька) практика – вид переддипломної практики, що проводиться зі здобувачами ступеню магістра, які навчаються за освітньо-науковою програмою і має передбачати проведення наукових досліджень з проблем відповідної галузі з метою набуття здобувачами вищої освіти компетентностей інноваційного характеру, навичок із науково-прикладної, науково-дослідної, науково-педагогічної або управлінської діяльності.

2.6 Метою **педагогічної** (викладацької) практики здобувача освітньо-наукового

ступеня доктора філософії є поглиблення і вдосконалення компетентностей та практичних навичок з організації навчального і виховного процесу в реальних умовах закладу вищої освіти; освоєння теорії і методики викладацької діяльності, зокрема, підготовки і проведення занять; організації самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти; засвоєння основ організаційного і навчально-методичного забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти.

2.7 Зміст і послідовність (графік) проходження кожного виду практики, а також форми контролю та звітності визначаються її **програмою**, яка розробляється викладачами випускової кафедри згідно із освітньою програмою та навчальним планом. Програма практики має містити чітко визначені цілі, завдання та критерії їх оцінювання, а також компетентності і програмні результати навчання, які мають бути сформовані або поглиблені в результаті її виконання.

Випускова кафедра може розробляти інші навчально-методичні документи, спрямовані на покращення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти, у т. ч. у процесі проведення лабораторних і практичних (семінарських занять), курсового і дипломного проєктування, виконання індивідуальних завдань професійного спрямування для здобувачів вищої освіти тощо.

3 Бази практики

3.1 Практика здобувачів вищої освіти спеціальності «Менеджмент» ВНМУ ім. М.І. Пирогова проводиться на базах практики, які мають можливість забезпечити необхідні умови для виконання програми певного виду практики.

3.2 Практика проводиться на підприємствах/організаціях різних форм власності, організаційно-правових форм, які є юридичними особами, функціонують на ринку не менше трьох років.

Визначення баз практики здійснюється випусковою кафедрою на основі прямих договорів з підприємствами/організаціями з урахуванням вимог відповідної ОПІ та можливості збору релевантної фінансово-економічної та управлінської інформації про підприємство.

Здобувач може самостійно, за узгодженням з керівником практики від випускової кафедри, підбирати та пропонувати бази практики за умови їх повної відповідності вимогам програми практики.

База практики стає об'єктом прикладного дослідження здобувача, результати якого представляються в звіті з проходження практики.

3.3 Навчальна практика з метою отримання первинних професійних навичок може проводитись у навчально-виробничих майстернях, комп'ютерних та інформаційних центрах та інших об'єктах випускової кафедри ВНМУ ім. М.І. Пирогова. Крім цього при формуванні освітньої програми проєктні групи повинні передбачити необхідні види практично орієнтованих складових освітніх компонентів, що дозволять здобувачам набути загальних та фахових компетентностей і отримати необхідні практичні навички, в т. ч. у процесі: виконання передбачених навчальним планом практичних занять, лабораторних робіт, індивідуальних завдань, підготовки проєктів, навчальних екскурсій тощо.

3.4 Бази практики, мають відповідати таким вимогам:

- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти певного рівня;

- можливість надання здобувачам вищої освіти на час практики робочих місць;
- наявність виробничих та структурних підрозділів, що відповідають спеціальності (освітній програмі), за якою здійснюється підготовка фахівця;
- надання здобувачам вищої освіти можливості зібрати матеріал для виконання курсових та кваліфікаційних робіт і науково-прикладних досліджень;
- надання здобувачам освіти права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;
- можливість подальшого працевлаштування випускників;
- наявність житлового фонду (за необхідності).

4 Організація і керівництво практикою

4.1 Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечують профільні кафедри університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в університеті здійснює керівник відділу практики, який за рішенням ректора університету підпорядковується проректору з науково-педагогічної (навчальної) роботи.

4.2 Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розроблення положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти спеціальності «Менеджмент» ВНМУ ім. М.І. Пирогова;
- розроблення програм практик для здобувачів вищої освіти, які навчаються за відповідними освітніми програмами та рівнями вищої освіти;
- складання тематики індивідуальних завдань на практику;
- підготовка необхідної документації (щоденник практики, направлення тощо) для проведення практики та забезпечення нею здобувачів вищої освіти;
- визначення баз практики і укладання угод на її проведення між ВНМУ ім. М.І. Пирогова та підприємствами / організаціями / установами (за необхідності);
- розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики, призначення керівників та підготовка проекту наказу ректора;
- ознайомлення із порядком і правилами проходження практики;
- проведення зі здобувачами вищої освіти інструктажу з охорони праці і техніки безпеки.

4.3 Наказом ректора ВНМУ ім. М.І. Пирогова про проведення практики здобувачів вищої освіти зазначаються:

- бази та терміни проведення практики;
- закріплення здобувачів вищої освіти за базами практики;
- закріплення керівників практики від випускової кафедри ВНМУ ім. М.І. Пирогова за здобувачами;
- посадова особа, на яку покладається контроль за виконанням наказу.

4.4 Основним організаційно-методичним документом, що регламентує діяльність здобувачів вищої освіти і керівників практики, є робоча **програма практики**. Зміст практики має відповідати вимогам стандарту вищої освіти з певної спеціальності і певній освітній програмі, враховувати специфіку спеціальності, переглядатись і оновлюватись відповідно до змін освітньої програми, але не рідше ніж один раз на п'ять років.

4.5 **Програма практики** має містити такі розділи:

- мета і завдання практики, компетентності і програмні результати навчання, формування яких вона забезпечує;
- зміст практики;
- організація і календарний план (графік) проходження практики;
- тематика індивідуальних завдань;
- вимоги до оформлення звіту з практики;
- підведення підсумків.

Крім того, розділи програми практики можуть містити методичні рекомендації щодо її проходження та виконання певних розділів чи завдань, перелік інформаційних джерел, рекомендовані екскурсії під час проведення практики та інші заходи, що направлені на закріплення і розширення компетентностей і програмних результатів навчання, отриманих під час теоретичного навчання, і набуття практичних навичок в реальних умовах виробництва.

Індивідуальні завдання розробляються керівником практики від випускової кафедри і видаються кожному здобувачеві вищої освіти незалежно від форми навчання. Зміст індивідуального завдання має враховувати конкретні умови проходження практики, зокрема можливості бази практики (підприємства, організації, установи), відповідати потребам виробництва і одночасно відповідати цілям і завданням освітньої програми і програми конкретної практики.

4.6 На початку практики здобувачі вищої освіти проходять інструктаж з техніки безпеки та охорони праці, ознайомлюються з базою практики та Правилами її внутрішнього розпорядку, порядком отримання документації та матеріалів тощо.

4.7 Тривалість робочого часу здобувачів вищої освіти під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України та чинними нормами часу, затвердженими наказом ректора ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

5 Організація і проведення педагогічної (викладацької) практики аспірантів

Педагогічна (викладацька) практика є невід'ємною складовою освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (далі – аспіранти) зі спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії в Університеті.

У результаті проходження цієї практики відповідно до стандарту та освітньо-наукової програми аспіранти мають набути загальних та фахових компетентностей, зокрема: здатність продукувати нові ідеї та розв'язувати комплексні проблеми освітнього процесу вищої школи на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності; здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті із застосуванням новітніх освітніх технологій та методів педагогічної діяльності; проводити власне наукове дослідження, результати якого мають мати наукову новизну, теоретичне та практичне значення; працювати у міжнародному контексті; організовувати і здійснювати освітній процес у закладах вищої освіти за відповідною спеціальністю, його наукове, організаційно-методичне та навчально-методичне забезпечення.

Практика проводиться відповідно до освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки докторів філософії з певної спеціальності із захистом

звіту з практики комісії. Для організаційного забезпечення виконання програми практики випускова кафедра ВНМУ ім. М.І. Пирогова розробляє календарний план (графік) практики з орієнтовним розподілом часу на виконання різних її розділів або видів робіт.

Базами практики для цієї категорії здобувачів вищої освіти можуть бути випускова кафедра ВНМУ ім. М.І. Пирогова або інші кафедри вітчизняних ЗВО, які здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти за різними рівнями зі спеціальності, за якою навчаються аспіранти.

Випускова кафедра ВНМУ ім. М.І. Пирогова за погодженням із відділом аспірантури та докторантури, готує проєкт наказу ректора про направлення аспіранта для проходження практики безпосередньо на дану кафедру або до певного ЗВО, з яким ВНМУ ім. М.І. Пирогова має договір / угоду про співпрацю, із призначенням йому керівника практики від кафедри. До відправлення аспіранта(ів) на базу практики випускова кафедра проводить загальний інструктаж щодо особливостей і порядку проходження практики та видає аспіранту відповідно до її програми необхідні документи: направлення на практику; програму та щоденник практики; індивідуальне завдання відповідно до теми дисертаційної роботи; настанови від керівника практики і наукового керівника дисертації (у випадку, якщо він не є одночасно й керівником практики від кафедри).

Випускова кафедра доводить до відома аспірантів основні завдання щодо виконання програми практики, зокрема з навчальної, навчально-методичної, наукової, організаційно-методичної та виховної роботи, вимоги до оформлення звіту та підсумкового контролю з практики, а також про їх обов'язок щодо дотримання встановленого у ЗВО – базі практики режиму праці і Правил внутрішнього розпорядку, охорони праці й техніки безпеки.

Контроль за виконанням програми практики здійснюють керівники практики від випускової кафедри ВНМУ ім. М.І. Пирогова і від бази практики, які призначені наказами їх керівників.

Після закінчення терміну практики аспіранти, незалежно від форми навчання, звітують про виконання її програми та індивідуального завдання у формі письмового звіту із доданим до нього щоденником практики. Звіт про практику аспіранти захищають на випусковій кафедрі ВНМУ ім. М.І. Пирогова перед комісією, яку призначає завідувач кафедри за участі керівника практики від кафедри. До роботи комісії може бути залучений і керівник від бази практики.

6 Обов'язки учасників з організації і проведення практики

6.1 Керівник з практики від ВНМУ ім. М.І. Пирогова:

- здійснює організацію практики здобувачів освіти відповідно до навчальних планів, типових робочих програм МОЗ України та графіка навчального процесу;
- бере участь у розробці робочих програм в університеті та в затвердженні їх на методичних радах університету;
- керівник відділу практики разом з відповідальними доводить до відома здобувачів освіти програму практики;
- контролює організацію та проходження практики здобувачами освіти згідно з навчальними планами, робочими програмами та графіком проходження практики;
- перед початком практики контролює підготовленість баз практики та до

прибуття здобувачів освіти-практикантів проведення відповідних заходів;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом – надання здобувачам необхідних документів (направлень, програм, щоденників, календарних планів, індивідуальних завдань, методичних рекомендацій тощо), перелік яких встановлюється із урахуванням специфіки підготовки за певною спеціальністю;

- повідомляє здобувачам освіти про систему звітності з практики.

6.2 Випускова кафедра:

- забезпечує безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою здобувачів вищої освіти;

- розробляє методичні рекомендації до практичної підготовки здобувачів вищої освіти з певної спеціальності відповідно до освітньої програми та робочі програми практик іоновлює їх відповідно до змін освітньої програми та пропозицій стейкхолдерів;

- визначає бази практик, узгоджує з ними кількість здобувачів вищої освіти, яких вони приймають на практику;

- інформує здобувачів вищої освіти про місце, строки проведення практики та форми звітування;

- розподіляє здобувачів вищої освіти за базами практики з підготовкою додатків до проекту наказу;

- призначає керівників практики від випускової кафедри ВНМУ ім. М.І. Пирогова;

- розробляє тематику індивідуальних завдань;

- організовує проведення зборів здобувачів вищої освіти з питань проходження практики за участю її керівників;

- здійснює керівництво і контроль за проведенням практики;

- повідомляє здобувачів вищої освіти про систему звітності з практики, зокрема: зміст письмового звіту; зміст і вимоги до індивідуального завдання; зміст і форму доповіді, дотримання правил академічної доброчесності тощо;

- обговорює підсумки та аналізує виконання програми практики на засіданнях кафедри.

6.3 Керівник практики від випускової кафедри ВНМУ ім. М.І. Пирогова:

- контролює перед початком практики підготовленість баз практики та прибуття здобувачів освіти, проведення відповідних заходів;

- проводить інструктаж здобувачів освіти з охорони праці і техніки безпеки, контролює їх дотримання;

- забезпечує безпосереднє керівництво практикою здобувачів освіти на робочих місцях;

- забезпечує необхідні умови на кожному робочому місці для оволодіння здобувачами освіти навичками, уміннями, знаннями відповідно до програм практики;

- веде облік присутності здобувачів освіти на робочих місцях під час практики;

- контролює виконання здобувачами освіти правил внутрішнього розпорядку;

- доповідає керівнику відділу практики про всі порушення здобувачів освіти правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки, невиконання програми;

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед від'їздом

здобувачів освіти на практику в лікувально-профілактичні заклади Вінницької області та за її межами, надання здобувачам освіти необхідних документів (договір, направлення, програми, щоденник, перелік практичних навичок, обов'язкових для засвоєння);

- до початку практики повідомляє здобувачів освіти про систему звітності з практики;

- перевіряє звітну документацію здобувачів освіти після завершення практики.

6.4 Безпосередній керівник від бази практики призначається наказом загального керівника підприємства/організації, він:

- забезпечує безпосереднє керівництво практикою здобувачів освіти на робочих місцях;

- проводить інструктаж здобувачів освіти з охорони праці і техніки безпеки, контролює їх дотримання;

- забезпечує необхідні умови на кожному робочому місці для оволодіння здобувачами освіти навичками, уміннями, знаннями відповідно до програми практики;

- контролює дотримання здобувачами освіти правил внутрішнього трудового розпорядку, техніки безпеки, виконання програми практики.

Безпосередній керівник від бази практики разом з керівником від закладу вищої освіти:

- доводить до відома здобувачів освіти програму практики, організовує і контролює її відповідність програмі і затвердженим графікам проведення практики;

- спільно з керівником практики університету організовує переміщення здобувачів освіти на робочих місцях;

- звітує перед керівником підприємства/організації про хід і підсумки проходження практики здобувачів освіти.

6.5 Здобувачі вищої освіти зобов'язані:

- повністю виконати завдання, передбачені програмою практики;

- виконувати на базі практики правила внутрішнього трудового розпорядку;

- вивчити і чітко дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;

- нести відповідальність за доручену роботу, її результати нарівні зі штатними працівниками;

- вести щоденник практики, іншу звітну документацію, передбачену програмою практики;

- подати керівнику практики письмовий звіт про виконання всіх завдань, передбачених програмою;

- своєчасно скласти диференційний залік з практики.

7 Підведення підсумків практики

7.1 Підведення підсумків практики здійснюється при наявності всіх звітних документів, передбачених програмою практики, і характеристики практичної діяльності здобувачів освіти під час практики, підписаної безпосереднім керівником від бази практики.

7.2 Здобувач вищої освіти захищає звіт про практику перед комісією, що призначається завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівник практики від кафедри, інші викладачі кафедри та (за можливості) керівник від бази практики.

7.3 Протягом трьох днів після закінчення практики керівник від університету подає відомість до відповідного деканату, звіт про проведення практики подається після її закінчення.

8 Прикінцеві положення

8.1 Це Положення набирає чинності з моменту його затвердження наказом ректора ВНМУ ім. М.І. Пирогова на підставі ухвали Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова.

8.2 У випадку внесення змін або доповнень до державних нормативно-правових документів, що регламентують питання цього Положення, відповідні пункти Положення втрачають свою чинність і замість них вносяться необхідні зміни, що затверджуються наказом ректора на підставі ухвали Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова або відповідного дорадчого органу.

8.3 Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова зі спеціальності «Менеджмент» розміщене на вебсайті ВНМУ ім. М.І. Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/>), вкладка «Загальна інформація → Основні документи → Положення».